

**VEJLEDNING
I UDFØRELSE AF STRAFFESAGER
I HØJESTERET**

Maj 2008

1. Sagsgangen forud for hovedforhandlingen i Højesteret

Sagsgangen forud for hovedforhandlingen i Højesteret tilrettelægges i samarbejde mellem rigsadvokaten og forsvareren.

Allerede ved rigsadvokatens fremsendelse af sagen til Højesteret bør der af hensyn til berømmelsen, som sker efter telefonisk aftale, skabes klarhed over det forventede tidsforbrug. Til brug herfor skal rigsadvokaten ved fremsendelsen medsende korrespondancen for Procesbevillingsnævnet, og rigsadvokaten bør – så vidt muligt efter drøftelse med forsvareren – oplyse det forventede tidsforbrug for hovedforhandlingen, og om det vurderes, at der bør medvirke mere end 5 dommere i pådømmelsen.

Der må så tidligt som muligt skabes klarhed over de spørgsmål, som skal forelægges for Højesteret, således at eventuelle nødvendige supplerende oplysninger kan blive indhentet. Indhentelse af supplerende oplysninger kan fx komme på tale i sager, hvor der er spørgsmål om udvisning eller om anvendelse af straffelovens § 73. Nedlægges der påstand om ophævelse og hjemvisning, uden at der samtidig er gjort nærmere rede for den rettergangsfejl, som påstanden støttes på, må der hurtigst muligt ske en afklaring.

Eventuelle tvister under sagsforberedelsen forelægges for Højesterets anke- og kæremålsudvalg til afgørelse.

Hvis der for Højesteret opstår spørgsmål om beskikkelse af bistandsværgen i medfør af straffelovens § 71, skal de fornødne oplysninger herom meddeles Højesteret forud for domsforhandlingen, eventuelt i påstandsdokumentet.

2. Ekstrakt og påstandsdokument

Ekstrakten udarbejdes af rigsadvokaten, som indleverer den til Højesteret senest 4 uger før hovedforhandlingen. Ekstrakten skal indleveres i 8 eksemplarer i sager, i hvilke der skal medvirke 5 dommere, og i 11 eksemplarer i sager, i hvilke der skal medvirke 7 dommere.

Den part, som har anket først, dvs. den part, som (først) har ansøgt Procesbevillingsnævnet om anketilladelse, skal indlevere påstandsdokument til Højesterets justitskontor med kopi til modparten senest 3 uger før hovedforhandlingen i Højesteret. Modparten skal herefter indlevere sit påstandsdokument senest 14 dage før hovedforhandlingen. Disse frister gælder, medmindre andet er fastsat i det enkelte tilfælde. Påstandsdokumenter skal indleveres i det samme antal eksemplarer som ekstrakten.

Påstandsdokumentet skal foruden påstanden indeholde en oversigt over de anbringender og den hovedargumentation, der knytter sig til påstanden. Er der nedlagt flere påstande, skal det fremgå, hvilke anbringender og hvilken hovedargumentation der påberåbes til støtte for hver enkelt påstand.

I sager med mere komplicerede problemstillinger bør der i påstandsdokumentet medtages en uddybende redegørelse af hensyn til modpartens og dommernes forberedelse af hovedforhandlingen.

Domme i straffesager kan efter domstolsreformens ikrafttræden kun ankes til Højesteret med tilladelse af Procesbevillingsnævnet. Tilladelse forudsætter, at sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1. Det vil derfor i sager, der alene angår strafudmålingen, ikke længere være tilstrækkeligt, at parterne blot angiver, at påstanden støttes på almindelige strafudmålingssynspunkter.

Nedlægger parterne samstemmende påstande, fx om frifindelse, vil det normalt være tilstrækkeligt, at anklagemyndigheden under hovedforhandlingen i Højesteret fremkommer med en kort redegørelse for

baggrunden for de samstemmende påstande, således at der ikke foretages en egentlig forelæggelse og procedure. Skønner anklagemyndigheden, at en sådan kort redegørelse er tilstrækkelig, angives dette i påstandsdokumentet. Finder Højesteret, at en mere udførlig redegørelse er påkrævet, vil parterne blive underrettet herom.

3. Materialesamling

Det er hensigtsmæssigt og almindelig praksis, at rigsadvokaten udarbejder en materialesamling med relevante lovforarbejder, relevant retspraksis og relevant litteratur. Materialesamlingen skal indleveres senest 14 dage før hovedforhandlingen i Højesteret og i det samme antal eksemplarer som påstandsdokumentet.

Udarbejdelsen af materialesamlingen bør ske i et samarbejde mellem rigsadvokaten og forsvareren, således at forsvareren i god tid, inden materialesamlingen skal indleveres, sender rigsadvokaten det materiale, forsvareren ønsker medtaget.

Der er normalt ikke grund til i materialesamlingen at medtage landsretspraksis på områder, hvor der foreligger en dækkende højesteretspraksis. Derimod bør materialesamlingen indeholde en udtømmende dækning af Højesterets praksis i sammenlignelige sager en passende periode tilbage i tiden, gerne suppleret med en systematiseret indholdsfortegnelse eller en oversigt over den relevante praksis.

Det er – navnlig med hensyn til forarbejder og litteratur – hensigtsmæssigt, at der foretages markering af de dele af teksten, som parterne særligt ønsker at fremhæve. Dette bør forsvareren være opmærksom på, når materiale sendes til rigsadvokaten med henblik på medtagelse i materialesamlingen.

4. Hovedforhandlingens indledning

Dommene fra de foregående instanser oplæses som udgangspunkt ikke, men anses for dokumenteret.

Hovedforhandlingen indledes med, at parterne oplæser deres påstande. Forsvareren skal i tilslutning hertil oplyse, om tiltalte og en eventuel bistandsværge er til stede i retten.

5. Forelæggelsen

I praksis er det som hovedregel rigsadvokaten, der forelægger sagen. Hvis det er tiltalte, som har anket, og anklagemyndighedens påstand alene er stadfæstelse, påhviler det forsvareren at forelægge sagen. Ønsker forsvareren i et sådant tilfælde, at rigsadvokaten overtager forelæggelsen, vil dette kunne aftales med rigsadvokaten.

Faktum forelægges særskilt inden proceduren. Integreret forelæggelse og procedure, som dette kendes fra civile sager, anvendes således ikke i straffesager.

Formålet med forelæggelsen er at give retten et overblik over sagens faktum, herunder således at der – i sager, hvor der er sket domfældelse – skabes klarhed over, hvad tiltalte er dømt for, under hvilke omstændigheder det strafbare forhold er begået, herunder om der foreligger formildende eller skærpende omstændigheder, hvilke eventuelle følger forholdet har fået, og hvad tiltaltes personlige forhold er.

Forelæggelsen skal skabe grundlaget for parternes procedure. Det følger heraf, at forelæggelsen skal være loyal over for såvel tiltalte som anklagemyndigheden, og det bør tilstræbes, at modparten efter forelæggelsen kan tilkendegive, at der ikke er supplerende bemærkninger til forelæggelsen. Forelæggelsen bør tilrettelægges i en passende stram form, således at overflødige oplysninger undgås.

Forelæggelsen bør tage udgangspunkt i de oplysninger, der var fremme for byretten og landsretten, og de oplysninger, der eventuelt siden er tilvejebragt til brug for højesteretsbehandlingen. Derimod er der i almindelighed ikke grund til at komme ind på fx politirapportforklaringer, som ikke i kraft af dokumentation eller forhold har været anvendt som bevis under hovedforhandlingen i byretten og landsretten. Dog vil der ikke være noget i vejen for at anvende en eventuel resumé- eller oversigtsrapport, politiet måtte have udarbejdet, hvis den er egnet til på en overskuelig måde at illustrere fx sagens opstart.

Der kan ikke opstilles en fast disposition for en forelæggelse, idet det kan variere fra sag til sag, hvordan en forelæggelse bedst disponeres.

Det er naturligt, at forelæggelsen indledes med en kort bemærkning om, hvad der er sagens hovedspørgsmål.

Herefter redegøres der for tiltaltes eventuelle relevante forstraffe. Det afhænger af sagens karakter, hvor meget der skal gøres ud af forstraffene. Er der eksempelvis tale om en sag om forvaring, vil det ikke være tilstrækkeligt at tage udgangspunkt i straffeattesten. Der må her redegøres nærmere for de enkelte forstraffe for så vidt angår relevante forhold. Ved omtalen af forstraffene skal der gives oplysning om forhold, som eventuelt vil kunne begrunde, at en fællesstraf udløses (en tidligere betinget dom eller en reststraf efter prøveløsladelse). Hvis straffen skal fastsættes som en tillægsstraf til en tidligere idømt straf, jf. straffelovens § 89, må der også kort redegøres herfor.

Efter forstraffene redegøres der for de personlige forhold i øvrigt. Det kan være naturligt indledningsvis at nævne tiltaltes alder på gerningstidspunktet og nu. Endvidere dokumenteres eller omtales – i relevant omfang – tiltaltes eventuelle forklaringer i retten om personlige forhold samt erklæringer fra Retslægerådet og konklusionerne i personundersøgelser og metalerklæringer, også selv om disse er gengivet i de tidligere instansers domme.

Med hensyn til personundersøgelser og metalerklæringer vil det ikke altid være tilstrækkeligt at dokumentere eller omtale konklusionen, idet der kan være relevante oplysninger andetsteds i dokumenterne.

Foreligger der for Højesteret spørgsmål om udvisning, dokumenteres eller omtales relevante personlige oplysninger til brug for afgørelsen af dette spørgsmål, herunder § 26-rapporter.

Er der en forurettet i sagen, bør forelæggelsen omfatte en kort præsentation af forurettede og en redegørelse for relationen mellem tiltalte og forurettede. Er der i sagen oplysninger om forurettede, som kan være med til at belyse baggrunden for det strafbare forhold, bør disse oplysninger inddrages i forelæggelsen.

Ved redegørelsen for sagens omstændigheder vil det normalt være hensigtsmæssigt at gå nogenlunde kronologisk til værks. Således vil det være naturligt at starte med en kort redegørelse for sagens opstart. Det kan ofte mest hensigtsmæssigt ske i ”fortælleform” frem for ved dokumentation.

Dernæst redegøres der for, hvordan tiltalte kom ind i billedet, og for anholdelsen. Der kan efter omstændighederne være anledning til at dokumentere eller redegøre for uddrag af tiltaltes forklaring i forbindelse med et eventuelt grundlovsforhør. Blev tiltalte varetægtsfængslet i forbindelse med grundlovsforhøret, oplyses dette med angivelse af, hvor længe tiltalte herefter har været frihedsberøvet (eventuelt at tiltalte siden da har været frihedsberøvet). Efterforskningsforløbet omtales og tekniske erklæringer mv. dokumenteres eller omtales i det omfang, det har betydning for Højesterets afgørelse.

Redegørelsen for den retlige behandling i byret og landsret skal omfatte de resultater, byret og landsret nåede til, og begrundelserne herfor, herunder også eventuelle dissenser. Med hensyn til bevisførelsen er der alene grund til at gengive de dele, som kan belyse de spørgsmål, Højesteret skal tage stilling til. Relevante dele af bevisførelsen, herunder forklaringer, gengives, også selv om de fremgår af byrettens eller landsrettens dom. Det er ofte hensigtsmæssigt, at der ved gengivelsen af bevisførelsen anvendes en "fortælleform", frem for at der foretages en egentlig dokumentation. Eventuelt kan "fortælleform" og dokumentation kombineres.

Det tilkendes gives, at forelæggelsen herefter er afsluttet, hvorefter modparten får mulighed for at supplere.

6. Proceduren

Efter retsplejelovens § 937, stk. 1, har den part, som (først) har anket, ordet først. I praksis er det imidlertid i almindelighed den part, der har stået for forelæggelsen, som efter denne – og eventuel supplerende forelæggelse fra modparten – procederer først, også i tilfælde, hvor det er modparten, som har anket først. Efter modpartens første procedureindlæg er der lejlighed til at afgive replik og duplik.

Forsvarerens første procedureindlæg afsluttes med en bemærkning om, hvorvidt der protesteres mod fortsat varetægtsfængsling, hvis der er en begæring herom fra rigsadvokaten.

Hovedforhandlingen afsluttes med, at tiltalte får det sidste ord, hvorefter sagen optages til dom med tilkendegivelse af, hvornår dommen afsiges.